

MARITA FRIMAN & VOITTO FRIMAN

ROMANILAPSEN JA PERHEEN

KOHTAAMINEN
LASTENSUOJELUSSA

Romaniperheen
tukiyksikkö ry

AUTTAA, TUKEE JA OHJAA!

© Copyright Romaniperheentukiyksikkö ry ja kirjoittajat 2025.
p. 045 154 2920 | email: toimisto@romaniperheentukiyksikko.fi

ISBN 978-952-88-1582-2 (pehmeäkantinen)

ISBN 978-952-88-1583-9 (PDF)

Kirjoittajat: Marita Friman ja Voitto Friman

Valokuvat: Voitto Friman ja Romanifoorumin galleria.

Graafinensuunnittelu ja taitto: Hokkipaino Oy

Painopaikka: Hokkipaino Oy, 2026

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) mahdollisti tämän oppaan tekemisen.

MARITA FRIMAN

Sosionomi AMK

Romanikulttuurin erikoisohjaaja

p. 045 174 7454

VOITTO FRIMAN

Sosionomi AMK

Neuropsykiatrinen valmentaja (nepsy)

Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto

p. 045 154 2920

toimisto@romaniperheentukiyksikko.fi

www.romaniperheentukiyksikko.fi

**Romaniperheen
tukiyksikkö ry**

AUTTAA, TUKEE JA OHJAA!

SISÄLTÖ

LUKIJALLE	5
ROMANIEN HISTORIA.....	7
MISTÄ ROMANIT OVAT LÄHTÖISIN?	7
SUOMEN ROMANIEN HISTORIA	8
SYRJINTÄ	10
SYRJÄYTYNEISYYS	10
KULTTUURI JA KIELI.....	11
TAPAKULTTUURI	11
VANHEMPIEN IHMISTEN KUNNIOITUS	12
IHMISYYDEN ARVOSTUS JA YHTEISÖLLISYYS	12
HÄVELIÄISYYS	13
PUHTAUS	13
ROMANIKIELI	14
ROMANIYHTEISÖ	15
SUKU JA PERHE	15
SOSIAALISUUS ROMANIYHTEISÖSSÄ	16
ROMANILAPSI JA PERHE LASTENSUOJELUSSA	17
YHTEISKUNTAPOLITIIKAN VAIKUTUS ROMANILAPSIIN JA PERHEISIIN	17
MUSTALAISLÄHETYKSEN LASTENKOTITOIMINTA	17
LAPSEN ASEMA ROMANIPERHEESSÄ	18
MURROKSEN AIKA	19
ARVOT JA KULTTUURI	20
TYÖNTEKIJÄ JA TAPAKULTTUURI	21
ROMANILAPSI SIJAISHUOLLOSSA	22
TUTUSTU, OTA YHTEYTTÄ, KYSY	23
LÄHTEET	23

Romaniperheen
tukiyksikkö ry

AUTTAA, TUKEE JA OHJAA!

LUKIJALLE

Romaniperheen tukiyksikkö ry. sai Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskaskeksen (STEA) myöntämän hankeavustuksen koskien Kodin ulkopuolelle sijoitettujen romanilasten ja -nuorten ja heidän perheidensä tukemiseen ja yhteenkuuluvuuden parantamiseen lastensuojeluasiakkuuden aikana (Yhtä matkaa huomiseen 2024-2026). Yhtenä hankkeen tavoitteena oli tuottaa opas lastensuojeluummattilaisten tueksi. Oppaan ovat laatineet hanketyöntekijät Marita Friman ja Voitto Friman. Molemmilla on pitkä työkokemus lastensuojelun parissa. Molemmat hanketyöntekijät ovat koulutukseltaan sosionomeja.

Tämä opas on tarkoitettu avuksi romanilasten ja perheiden kohtaamiseen lastensuojelussa. Toivomme oppaasta olevan hyötyä sijaishuollon ohjaajille, avohuollon työntekijöille, lastensuojelun sosiaalityöntekijöille sekä kaikille niille, jotka toimivat romanilasten ja -perheiden kanssa.

Oppaassa on tietoa romanikulttuurista; se on pienimuotoinen katsaus romanien historiaan yleisesti, kulttuuriin ja kieleen sekä myöskin romaneihin kohdistuneen lastensuojelun historiaan. Yhteiskunnan romaneihin sulauttamispolitiikka liittyi ehkä kovimmin juuri lastensuojeluun. Tämän takia romanit suhtautuvat vieläkin lastensuojeluun hyvin varauksellisesti. Oppaassa pyrimme antamaan tietoa ja neuvoja siitä mitä tulisi ottaa huomioon, kun romaniperhe tulee asiakkaaksi lastensuojeluun. Niin lapsen kuin perheen tarpeet ja toimenpiteiden vaikutukset tulisi huomioida yksilötasolla. Etnisestä taustasta ja yhteisestä kulttuuriperimästä huolimatta jokainen romaniperhe on omanlaisensa ja kukin perheenjäsen on oma yksilönsä.

Oppaan suunnitteluvaiheessa esitimme pyynnön muutamille sosiaalityöntekijöille, erityisopettajille sekä avo- ja sijaishuollon työntekijöille toiveista, joihin he erityisesti haluaisivat vastauksia tai mihin ongelmiin he ovat törmänneet työskennellessään romanilasten ja perheiden kanssa. Saimmekin heiltä hyviä kysymyksiä sekä palautetta oppaan tarpeellisuudesta. Näihin kysymyksiin pyrimme nyt antamaan vastauksia sekä neuvoja. Toivomme oppaan olevan yksi työväline, jolla voitaisiin tukea lastensuojelun työntekijöiden työtä, heidän kohdatessaan romanilapsia ja perheitä. Tiedon lisääntyminen auttaa työntekijöitä huomioimaan romaniasiakkaidensa erityistarpeita ja rohkaisee romanitaustaisia perheitä vastaanottamaan heille tarjottu apu ja tuki.

Salossa joulukuu 2025 Voitto & Marita Friman

MARITA FRIMAN & VOITTO FRIMAN

ROMANILAPSEN JA PERHEEN

KOHTAAMINEN
LASTENSUOJELUSSA

ROMANIEEN HISTORIA

MISTÄ ROMANIT OVAT LÄHTÖISIN?

Historia ei pysty aivan tarkasti määrittelemään mikä on romanien alkuperämaa. Romaaneilla ei myöskään tiettävästi ole heidän itsensä kirjoittamaa varhaisempien vaiheiden historiaa. Kielitutkimusten perusteella on voitu määritellä romanien olevan lähtöisin Luoteis- Intiasta, nykyisen Pakistanin ja Intian pohjoisilta rajaseuduilta. Näillä alueilla on vieläkin heimoja, jotka monessa suhteessa ovat romanien kaltaisia.

Romanien liikkeelle lähtö on tapahtunut vuosien 700–1000 jKr. välillä. Tiettävästi romaniryhmien lähdöt ovat tapahtuneet useampina aaltoina. Liikkeelle lähdön syitä ei tiedetä tarkasti. Arvellaan kuitenkin, että lähtöihin ovat mitä ilmeisimmin vaikuttaneet muun muassa nälänhätät, sodat, luonnonmullistukset ja kulkutaudit.

Romanit ovat tulleet Eurooppaan 1300- luvulla. Ensimmäinen maininta kiertävistä ryhmistä löytyy vuodelta 1320 Konstantinopolista, nykyisestä Istanbulista. Vielä tuohon aikaan erikoinen elämäntapa ja ulkonäkö kiehtoivat ihmisiä. Romanit olivatkin siksi suosittuja kaupunkivaltioiden ja herttuakuntien hoveissa. He esittelivät itsensä usein pyhiinvaeltajiksi tai ruhtinaiksi ja se auttoi heitä saamaan vallanpitäjiltä suosituskirjeitä. Suosituskirjeet helpottivat liikkumista ja mahdollistivat romaneiden pääsyn toisiin hoveihin ja arvovaltaisten ihmisten seuraan. Tuohon aikaan Euroopassa vallitsi feodaalijärjestelmä, joka karkeasti ottaen perustui ihmisten eriarvoisuuteen. Valta oli kuninkailla, aatelistolla ja papistolla. Tavalliset talonpojat olivat lähestulkoon maaorjien asemassa. Feodaalinen yhteiskuntajärjestelmä muutti suhtautumistaan romaneihin, koska heitä ei voitu sijoittaa mihinkään säätyyn eikä muottiin. Heillä oli myöskin oma arvomaailmansa ja uskontonsa. Romanit poikkesivat Euroopan muusta väestöstä ulkonäkönsä, tapakulttuurin sekä kielensä puolesta niin paljon, että aiheuttivat senkin vuoksi hämmennystä ympäristössään. Heihin alettiin suhtautumaan ensin torjuvasti ja lopulta heihin kohdistettiin suoranaista vainoa. Romaneilta puututtiin kaikki ihmisoikeudet. Saksassa esimerkiksi tuohon aikaan kuka tahansa sai tappaa romanin ilman mitään seuraamuksia. Ranskassa romanien kohtalona oli usein polttoroviot ja mestaus. Oli myöskin maita, joissa romanit hyväksyttiin, mutta niissä maissa heidät pyrittiin väkivallalla sulauttamaan väestöön.

SUOMEN ROMANIEEN HISTORIA

Romanit ovat kulttuurinen ja kielellinen vähemmistö Suomessa. Suomeen romanit ovat aikoinaan mitä ilmeisimmin tulleet Ruotsin kautta. Ensimmäinen virallinen dokumentti, jossa löytyy maininta romanista, on vuodelta 1559 ja se löytyi Ahvenanmaan Kastelholman linnan arkistoista. Noin 20 vuotta myöhemmin tavattiin romaneita myös manteeleillä.

Ruotsi-Suomen suhtautuminen romaneihin oli ensi alkuun myönteinen. Romaneiden elintavat olivat kuitenkin erilaiset mihin valtakunnassa oli totuttu ja suhtautuminen heihin alkoi muuttua kielteiseksi. Romaneilla oli omat perinteiset ammattinsa, joita he harjoittivat kiertäessään maata. Kiertäminen esti heitä myös sulautumasta pääväestöön.

Ruotsin päättäjät halusivat päästä romaneista kokonaan eroon, ja vuonna 1637 astui voimaan hirttolaki, jonka nojalla Ruotsi-Suomessa romanimiehet sai hirttää ilman oikeudenkäyntiä elleivät he noudattaneet maastakarkoitusta. Tämä johti romaniyhdistöön siirtymiseen entistä enemmän yhteiskunnan ulkopuolelle. Romanit eivät saaneet tukea edes kirkolta, joka myöntäisi valtiovaltaa asiassa.

Kun Suomi oli Venäjän vallan alla 1800-luvulla, kohdistettiin romaneihin erityis-lakeja, joilla heidät pyrittiin sulauttamaan yhteiskuntaan. Romaneita alettiin sijoittamaan työläis-työläisiin ja myöhemmin lakien tiukennuttua romaneita kohtaan heitä laitettiin rangaistus-laitoksiin etnisyytensä vuoksi.

Romanikysymys oli useaan kertaan Venäjän senaatin käsittelyssä, mutta siihen ei saatu ratkaisua. Senaatti päätti lopulta antaa papiston tehtäväksi romanien "taltuttamisen". Valtiollinen komitea luovutti vuonna 1900 senaatille mietinnön, jossa keskityttiin siihen, miten romanit saataisiin mahdollisimman tehokkaasti sulautumaan muuhun väestöön. Komiteamietinnön päätelmä oli toteuttaa sulauttaminen rajoittamalla romanien liikkumista, pyrkä lopettamaan romanikielen käyttö sekä katkaista yhteys perinteisiin tapoihin.

Suomen perustuslaki kirjoitettiin vuonna 1919, sen mukaan kaikki Suomessa asuvat, siis myös romanit, saivat Suomen kansalaisuuden. Se ei kuitenkaan muuttanut valtiovalan suhtautumista romaneihin suhteessa heidän kiertämiseensä ja heidän tapaansa elää. Valtiovalalla oli edelleen tarkoituksena tehdä romaneista "sivistyneempiä ja parempia" ihmisiä, joten sulauttaminen muuhun väestöön jatkui.

Yhteiskunnassa kielteinen asenne romaneita kohtaan jatkui pitkään. Yhteiskunnan suhtautuminen romaneita kohtaan alkoi muuttua vasta 1960-luvulla voimakkaan maaseudun rakennemuutoksen seurauksena. Silloin romaneiden kiertäminen alkoi loppua ja he asettuivat asumaan paikoilleen. Suomessa saatiin vasta 1970-luvulla voimaan laki, joka kielsi syrjinnän. Tämän jälkeen valtiovalta ryhtyi parantamaan roma-

nien elinoloja Suomessa ja hyväksyä heidät ilman sulauttamispaineita. Valtiovalta alkoi myös toimissaan huomioida romanien oikeudet kulttuurin ja kielen toteuttamiseen. Vaikka yhteiskunta muutti suhtautumistaan romaneihin, saivat he kokea vielä osakseen syrjintää ja ennakkoluuloja pääväestön puolelta, mihin törmätään usein yhä vieläkin. Yhteiskunnan rakennemuutoksen ohella romaneiden omalla aktivoitumisella oli merkittävä vaikutus yhteiskunnallisen aseman paranemiseen. Poliitikkojen, viranomaisten ja romaniaktivistien yhteistyö loi pohjaa romanien omalle osallisuudelle ja toimijuudelle.

Romanien historian aikana kokemat vääryydet niin valtiovallan kuin pääväestön puolelta ovat väistämättä jättäneet heihin muistijäljen, joka siirtyy kasvatuksen kautta sukupolvelta toiselle ja jonka parantamiseen menee kauan. Vaikka monet asiat ovat muuttuneet ja romaneilla on paremmat mahdollisuudet osallistua nyky-yhteiskuntaan, niin heidän oma historiansa on monesti syynä siihen, miksi heidän saattaa olla vaikea osallistua yhteiskuntaan sen täysivaltaisina jäseninä. Tulee tehdä vielä paljon työtä, jotta romanit kykenevät tulemaan yhteiskunnan täysivaltaisiksi jäseniksi ilman pelkoa siitä, että heidän romanisuutensa katoaa. Tämä ei ole yksin yhteiskunnan asia, vaan siinä tarvitaan molempia osapuolia yhdessä, jotta voidaan rakentaa sellainen yhteiskunta, johon kaikki sen jäsenet voivat osallistua yhdenvertaisesti omana itsenään ilman epäilyksiä ja ennakoasenteita.

Lähde: Romanifoorumin Galleria

SYRJINTÄ

Suomi on sitoutunut maailman laajuisesti YK:ssa kuin Euroopan neuvostonkin puitteissa syrjinnänvastaisiin sopimuksiin. Vaikka on olemassa valtiotason sopimuksia niin ne eivät kuitenkaan poista kokonaan arkipäivän syrjintää, jota romanit kohtaavat vieläkin liian usein. Romanit kohtaavat usein syrjintää työnhaussa, kaupassa käynneissä, asunnon vuokrauksen yhteydessä tai ravintolaan menon yhteydessä. Romani-nuorille tuottaa haastetta löytää TET-paikkaa koska yritykset eivät ole halukkaita ottamaan niihin romanitaustaisia nuoria.

Pohjan syrjinnälle luovat pääväestön luulot, uskomukset sekä kielteiset kokemukset. Tilanteen tekee myös haastavaksi romanien omat asenteet, jotka ovat jo valmiiksi omien kokemusten perusteella puolustautuvia ja hyökkäviä. Asenteilla molemmin puolin on suuri merkitys siihen, että tasavertainen kanssakäyminen onnistuu molemmin puolin. Paras tapa purkaa ja vähentää mahdollisia ennakkoluuloja on avoin kanssakäyminen, jossa voidaan rehellisesti nostaa esiin joko romaneihin tai valtaväestöön kohdistuvia yleistyksiä, jotka perustuvat mahdollisiin kokemuksiin joistakin yksilöistä.

SYRJÄYTYNEISYYS

Romanit ovat aina olleet yhteiskunnassa vähemmistöasemassa, joka sisältää paljon syrjäytymistä edesauttavia tekijöitä. Suurimmalla osalla romaneista on pelko siitä, että

osallistuminen yhteiskunnan eri toimintoihin pakottaa heidät hylkäämään oman identiteettinsä sekä oman kulttuuriperimänsä. Sulauttamisen pelko saattaa estää heitä osallistumasta kokonaisvaltaisesti työhön ja koulutukseen.

Yhtenä haasteena ja syrjäytymisen aiheuttajana on romaninuorten liian varhainen aikuistuminen. Romaninuorille on hyvin tyypillistä solmia parisuhde ja perustaa perhe juuri siinä vaiheessa, kun olisi paras aika opiskella, valmistua ammattiin ja luoda itselle uraa.

Romaninuorten saamat kielteiset kokemukset jo kouluikäisinä esimerkiksi TET-paikan löytymättömyyden vuoksi, luo heille mielikuvan omasta kelpaamattomuudesta. Sillä saattaa olla kauaskantoiset seuraukset jatko-opiskelun sekä työhaun suhteen. Juuri tämän tapaiset kokemukset altistavat heidät jo nuoresta syrjäytyneiden osaan. Sen tähden romanilapsien ja – nuorten itsetunnon tukeminen on erityisen tärkeä osa kasvatus- ja onnistumisen kokemukset auttavat myös pettymysten ja vastoinkäymisten käsittelemisessä. Aikuisilla on merkittävä osuus tässä kehityksessä.

KULTTUURI JA KIELI

TAPAKULTTUURI

Romaneilla on vahva omaleimainen tapakulttuuri, joka ohjaa heidän elämäänsä ja yhdistää heitä. Siinä on vaikutuksia niin kaukaisesta paimentolaiskulttuurista kuin myös vanhasta suomalaisesta talonpoikauskulttuurista.

On huomattava, että romanius on etninen ja geneettinen ominaisuus: kaikki romanit eivät elä romanikulttuurin mukaista elämää, eivätkä kaikki romanikulttuurissa elävät ole romaneita. Tapakulttuurin noudattamatta jättäminen ei siis poista romaniutta, tapakulttuurin noudattaminen tee kenestäkään romania. Pienelle, usein syrjitylle kansanosalle, omat tavat ja ajattelumallit luovat yhtenäisyyden ja turvallisuuden tunteen. Siksi romanikulttuuri on säilyttänyt asemansa mukautuen ajan ja olosuhteiden vaatimuksiin.

Ymmärrettävästi vaikutusta suomalaiseen talonpoikauskulttuuriin ei ole voitu välttää 500 yhteisen elinvuoden aikana. Romanit ovat omaksuneet valtakulttuurin muotoja selvittääkseen suomalaisessa yhteiskunnassa. Lähtökohtaisesti monet asiat ovat yhteisiä kuten esimerkiksi kristinusko, juhlapyhät, ruokailutottumukset ja sauna. On kuitenkin muutamia asioita, joita voidaan pitää romanikulttuurin peruspilareina, ja jotka ovat säilyneet halki vuosisatojen.

VANHEMPIEN IHMISTEN KUNNIOITUS

Vanhempien ihmisten kunnioitus perustuu heidän elämäkokemuksensa arvostamiseen. Vanhempien ihmisten kunnioitus näkyy romaniperheen kaikissa käytännön toimissa arvostuksena ja huomioimisena. Vanhoiksi ihmisiksi luokitellaan edelliset sukupolvet, eli ikäluokka, johon omat vanhemmat ja heitä edeltävät sukupolvet kuuluvat. Vanhempien neuvoja ja ohjeita kuunnellaan ja arvostetaan. Ikä, elämäkokemus ja arkipäivän eläminen perinteisten tapojen mukaan ovat ne asiat, joiden perusteella vanhemmat romanit saavat nuorempien arvostusta ja kunnioitusta. Kunnioitus ilmenee huomioimisena monin eri tavoin: esimerkiksi vanhempia ihmisiä teititellään ja syömään käydessä vanhat ihmiset syövät ensin. Nuoret osoittavat säädyllisellä pukeutumisella kunnioitusta vanhempia kohtaan. Puheen ja käytöksen tulee olla kohteliasta, eikä esimerkiksi kirosanoja käytetä. Myös vanhat ihmiset huomioivat nuorempia ja käyttäytyvät arvoleen sopivalla tavalla. Vanhat ihmiset ovat tärkeä voimavara romaniyhteisössä ja niinpä heidät pyritään hoitamaan kotona. Jos he, terveydentilan niin vaatiessa, joutuvat sairaalahoitoon tai vanhainkotiin, heidän luonaan vieraillaan mahdollisimman usein ja heidän hoitoonsa osallistutaan mahdollisuuksien mukaan.

IHMISYYDEN ARVOSTUS JA YHTEISÖLLISYYS

Ihmisyysden arvostus ja yhteisöllisyys romanikulttuurissa näkyy siinä, miten itse huomioi ja arvostaa kanssaihimiään. Romanikulttuurissa voi ainoastaan sen kautta saavuttaa oikeanlaista arvostusta itselleen. Rehellisyys, oikeudenmukaisuus ja elämän eri tilanteiden ymmärtämys ovat tärkeitä ominaisuuksia. Elämää ja yksilön vapautta arvostetaan.

Romanikulttuurissa yhteisöllisyys näkyy monin eri tavoin. Se on vastuuta ja huolenpitoa kanssaihmistien toimeentulosta ja hyvinvoinnista. Tässä toteutuvat yhteisön sisäinen oikeuskäsitys sekä oikeudenmukaisuus. Romaneille on tärkeää olla yhteisössään arvostettuja ja hyväksyttyjä. Yhteisöllisyys onkin voimavara, jonka turvin romanikulttuuri voi muuttuvassa maailmassa säilyttää tapansa ja arvonsa. Yhteisöllisyys on vaarassa murentua romanien parissa. Tähän ovat vaikuttaneet kaupungistuminen, mielenterveysongelmat sekä päihteiden väärinkäytön vuoksi omasta yhteisöstä vieraantuminen.

HÄVELIÄISYYS

Häveliäisyys liittyy romaneilla vanhemman ja nuoremman romanin välisiin suhteisiin. Häveliäisyys liittyy moniin arkipäivän asioihin ja näkyy puheessa, pukeutumisessa ja käytöksessä. Häveliäisyydellä osoitetaan vanhempien ihmisten kunnioittamista.

Keskustelussa on paljon aihealueita, joista häveliäisyystapojen vuoksi ei puhuta. Seksuaalisuus, parisuhteet, seurustelu, raskaus, synnytys sekä ihmisruumiin fyysiset, luonnolliset toiminnot ovat aihealueita, joista eri sukupolvien välillä ei keskustella. Käytöksessä häveliäisyys näkyy muun muassa siinä, että pariskunnat eivät istu vierekkäin vanhempien ihmisten ollessa läsnä eivätkä ole muutoinkaan fyysisessä kosketuksessa toistensa kanssa silloin kun läsnä on eri sukupolven edustajia. Myöskään eri sukupuolta olevat nuoret ja vanhat eivät voi istua vierekkäin eivätkä voi viettää aikaa kahden kesken samassa huoneessa.

Nuoret aikuiset eivät voi käydä esimerkiksi suihkussa tai wc:ssä silloin, kun samassa huoneistossa on vanhempia ihmisiä. Häveliäisyystavat näkyvät myöskin romanien vaatetuksessa muun muassa vaatteiden mallissa ja väreissä. Häveliäisyystavat alkavat velvoittaa romaneja, kun he tulevat aikuisiksi.

On kuitenkin muistettava, että häveliäisyystavat kuuluvat vain romanien keskinäisiin suhteisiin eivätkä koske valtaväestön ihmisiä. Pääväestöön kuuluvan hoitohenkilön olisikin hyvä luoda romanilapseen/nuoreen sellainen luottamus, että hän voisi keskustella ja ohjata romanilasta/nuorta, ikään sopivalla tavalla, aikuiseksi kasvamisen monissa haasteissa.

PUHTAUS

Puhtaus käsitteenä tarkoittaa romanikulttuurissa enemmän kuin valtakulttuurissa. Erityisesti se koskee kaikkea keittiöön ja ruoanlaittoon liittyvää, kuten ruokaa, ruoan valmistamista ja säilyttämistä sekä siinä käytettäviä astioita. Ruoka-tarvikkeita tai astioita ei laiteta lattioille eikä edes istuimille. Astiapyyhkeitä ja muita keittiöön kuuluvia tekstiilejä ei pestä samassa pesukoneessa perheen käyttövaatteiden kanssa, vaan erillisessä niille varatussa astiassa. Pöytiä, tuoleja ja lattioita ei pyyhitä samalla pyyhkimisliinalla. Käsiiä pestään usein aamulla pukeutumisen jälkeen, ennen kuin mihinkään muihin toimiin ryhdytään, ja aina ennen ruoan käsittelyä tai syömistä. Kädet pestään aina, kun tullaan ulkoa sisälle. Puhtaudesta huolehtiminen on ollut romaneille tärkeää ennen kaikkea terveydellisistä syistä. Kun romaneilla ei vielä ollut asuntoja, he joutuivat elämään alkeellisissa olosuhteissa ja olivat alttiina monille tartuntatauteille.

ROMANIKIELI

Romanikieli on oma kieli, joka kuuluu indoarjalaiseen kieliperheeseen. Se pohjautuu muinaiseen intialaiseen sanskritin kieleen. Romanikielen sisarkieliä ovat Intiassa puhuttavat hindi ja marathi sekä etenkin Pakistanissa puhuttu urdu. Suomen romanien käyttämä romanikielen murre on kaalo, joka kuuluu niin sanottuihin pohjoisiin murteisiin. Se on sukua Walesin, Pohjois-Venäjän, Puolan ja Baltian romanimurteille.

Vasta 1990-luvulla romanikieli tunnustettiin sen saatua lainsuojan. Suomen perustuslakiuudistus astui voimaan 1995 ja laki sai lopullisen muotonsa vuonna 2000. Tässä uudistetussa perustuslaissa romaneille ja saamelaisille taattiin lain kautta oikeus oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen (L 731/1999). Valtiovallan antama suoja on ollut hyvä apu sille, että Suomen romanikieli säilyisi, sillä se on luokiteltu yhdeksi kuolevaksi kieleksi maailmassa.

Romanikieli on ollut kautta aikojen uhanalainen kieli ja yhteiskunnan taholta siihen on aina suhtauduttu varauksellisesti. Romanikielen koettiin olevan vahva romani-identiteetin ja yhteisöllisyyden luoja. Uskottiin, että kielen ja kulttuurin hävittäminen ratkaisisi niin sanotun romaniongelman ja auttaisi romaniväestön sulauttamispyrkimyksissä. Sulauttamispelko johti siihen, että romanit eivät halunneet pääväestön tietävän mitään kielestään ja kulttuuristaan. Lisäksi romanit saattoivat joutua rasisen käytöksen, jopa

Lähde: Romanifoorumin Galleria

väkivallan kohteeksi. Silloin kieli oli turva- ja varoituskeino, jota ei haluttu ulkopuolisten osaavan ja ymmärtävän. Tämän takia romanikieli säilyi pitkään vain puhuttuna kielenä. Se sai jonkinlaisen mystisen salakielen leiman. Romaniväestö oli tuohon aikaan myös riippuvainen kantaväestöstä yösijan ja elinkeinon suhteen. Usein yösijan ehtona oli, ettei omaa kieltä saanut puhua. Tämä johti siihen, etteivät romanit puhuneet keskenään omaa kieltään, niin että lapset olisivat oppineet sen luonnollisella tavalla. 1960- ja -70-luvulle tultaessa romanivanhemmat huomasivat, että nuoret osasivat kieltä huolestuttavan vähän.

Romanikieltä alettiin opettaa kouluissa 1980-1990-lukujen taitteessa. Kirjallisen romanikielen kehittäminen alkoi Suomessa 1960-luvun lopulla. Kirjoitetun kielen normittaminen ja standardointityö voimistui varsinaisesti vasta 1980-luvulla. Vuonna 1992 valtakunnallisiin opetussuunnitelman perusteisiin lisättiin romanikieli. Vuonna 2001 opetussuunnitelmaa uudistettiin niin, että se mahdollisti luokkakohtaisen romanikielen ja -kulttuurin opiskelun aina esi- ja alkuopetuksesta perusopetuksen loppuun asti. Lukion valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan romanikieli lisättiin 1998.

ROMANIYHTEISÖ

SUKU JA PERHE

Suku ja perhe ovat romanikulttuurissa tärkeässä roolissa. Romaneiden lähiomais- ja perhekäsitys on paljon laajempi kuin valtaväestön keskuudessa. Kun puhutaan pääväestön perhekäsityksestä, niin siihen kuuluvat yleensä vain vanhemmat sekä heidän lapsensa. Romanien perhekäsitykseen kuuluvat puolestaan vanhempien ja lasten lisäksi myös isovanhemmat, tädit, sedät, enot ja serkut.

Tämä perhekäsitys on ollut yksi kantava voimavara ja turvaverkko romaniyhteisössä. Laajempi perhe on ollut yksilön turvana silloin, kun hänellä omassa elämässään on ollut huolia tai vaikeuksia selviytyä omin voimin.

Laajempi perheyhteisö on ollut apuna lasten kasvatuksessa. Onkin vanha sanonta, että romaniyhteisössä koko suku kasvattaa lapsen. Kulttuurin sisällä on aina annettu sijaa sille, että vanhempi romani voi ohjata ja kieltää lasta tai nuorta, jos näkee tämän toimivan väärin jossakin tilanteessa.

Samalla kun koko yhteiskuntamme on muuttunut, niin myös romanikulttuuri on muuttunut sen mukana. Tämä näkyy ehkä selkeimmin romanien perhekäsityksen muutoksena. Kun ennen perheeseen kuului paljon väkeä, niin nykyisin romaniperheissä on omaksuttu ydinperheeksi vanhemmat ja heidän lapsensa. Hyvin harvoin perheen kanssa asuu enää isovanhempia. Tämä näkyy monien romaniperheiden kohdalla siten, että heiltä saattaa puuttua suvun tuoma turvaverkosto. Tämä kehitys on vaikuttanut myös romanien yhteisöllisyyteen heikentävästi vaikkei suinkaan ole ainut syy siihen.

SOSIAALISUUS ROMANIYHTEISÖSSÄ

Romanit ovat hyvin sosiaalisia ja se on heille luontaista. Romaneilla on laaja ystävä- ja sukulaisverkosto, johon ollaan tiiviisti yhteydessä. Romanit ovat vieraanvaraisia. Romanikodissa tarjotaan aina ruokaa sekä kahvia vieraille ja sitä pidetään kunnia asiana. Romanikoti on avoin myös yösijan tarvitsevalle ja on myöskin itsestään selvä asia.

ROMANILAPSI JA PERHE LASTENSUOJELUSSA

YHTEISKUNTAPOLITIIKAN VAIKUTUS ROMANILAPSIIN JA PERHEISIIN

Suomen ollessa vielä Venäjän suuriruhtinaskunta tehtiin romaneita koskevia päätöksiä, jotka näkyvät välillisesti vielä nykyisinkin romaniyhteisössä. Vuonna 1900 luovutettiin senaatille niin sanottu Wallen komiteamietintö, jossa oli tehty virallinen selvitys ja kartoitus Suomen suuriruhtinaskunnan romaneista. Suomen itsenäisyyden aikana vuonna 1955 on tehty toinen vastaavanlainen Mustalan komiteamietintö. Komiteamietinnöt on nimetty komiteoiden puheenjohtajien mukaan. Molemmissa komiteamietinnöissä oli päädytty samaan loppupäätelmään. Komiteat olivat sitä mieltä, että ainoa toimiva ratkaisumalli romanikysymykseen olisi romanien sulauttaminen pääväestöön. Wallen komiteamietinnössä toimet kohdistettiin erityisesti lapsiin ja nuoriin. Tarkoituksena oli erottaa romanilapset jo varhain vanhemmistaan, jotta he unohtaisivat juurensa, kielensä, oman identiteettinsä ja kulttuurinsa. Komiteamietinnön mukaan romanilapsille tulisi perustaa mustalaisyksiköitä, jotka voisivat toimia samalla asumalaitoksina 7-16 lapsille. Näitä sisäoppilaitoksia ei saatu toteutettua. Todennäköisesti raha tai paremminkin sen puute esti hankkeen toteutumisen.

MUSTALAISLÄHETYKSEN LASTENKOTITOIMINTA

Vuonna 1905 Oskari Jalkio perusti Mustalaislähetyksen vastaamaan romanien hengelliseen ja aineelliseen hätään. Järjestö on toiminnassa vieläkin mutta sen nimi vaihtui vuonna 1996 Romano Missio ry:ksi.

Oskari Jalkio oli myös itse vahvasti sitä mieltä, että romanit tulisi sulauttaa pääväestöön ja mitä pienempinä sen parempia, jotta he eivät saisi vaikutteita romaniyhteisöstä ja voisivat näin kasvaa osaksi yhteiskuntaa tietämättään omista juuristaan.

Mustalaislähetyksen lastenkotitoiminta ei ollut kovin merkittävää ennen kuin vasta 1950-luvulla. Silloin Mustalaislähetys alkoi saamaan tukea valtiolta sekä kunnilta taloudellisesti lastenkoti toimintaan.

Mustalaislähetyksellä on toimintansa aikana ollut useita lasten- ja nuorisokoteja ympäri Suomea. Näissä sijoituspaikoissa arvellaan vuosikymmenien aikana olleen jopa tuhansia romanilapsia. Tehdyt tilastot eivät selkeästi kerro lastenkodeissa hoidettujen lasten lukumäärää.

Mustalaislähetyksen lastenkodeissa ei työntekijöinä ollut romanitaustaisia hoitajia vaan ainoastaan pääväestön työntekijöitä. Myöskään Mustalaislähetyksen johtotehtävissä ei ollut romanitaustaisia vaikuttajia. Mustalaislähetyksen lastenkodeissa noudatettiinkin pääsääntöisesti Wallen- ja Mustalan komiteoiden toimia romanilapsia kohtaan.

Historiantutkija Panu Pulma on tutkinut Suomen etnopolitiikkaa. Panu Pulman mukaan lastenkodit olivat rasisen assimilaatiopyrkimyksen työkalu vielä 1970-luvulla. Hänen mukaansa voidaan puhua jopa lapsiin kohdistuvista ihmisoikeusloukkauksista. Tapah-tuma-aikana teot koettiin oikeutetuiksi ja niiden kuviteltiin olevan oikea tapa ratkaista romaniongelma.

LAPSEN ASEMA ROMANIPERHEESSÄ

Romaneille on ensisijaisen tärkeää hoitaa lapsensa itse kotona. Romaniperheiden lapsia ei yleensä anneta mennä yökylään kuin isovanhempien luokse. Perhe pyrkii kaikin tavoin itse huolehtimaan lastensa tarpeista. Romanivanhemmat ovat vasta 1990-luvulla alkaneet laittamaan lapsiaan päiväkoteihin, sillä he eivät ole kyenneet luottamaan siihen, että lapset eivät joudu syrjinnän kohteeksi. Lisäksi on pelätty myös lasten sulauttamispyrkimyksiä. Varhaiskasvatuksessa on huomioitu monikulttuurisuu, jonka myötä sulauttamisen tarve on poistunut. 90-luvulla romanilasten päivähoidon tarve on lisääntynyt romanien työllistymisen ja kouluttautumisen seurauksena.

Romani perheen joutuessa tilanteeseen, jossa heidän lapsensa esimerkiksi huostaan-otetaan, on se heille kokemus, jossa he kokevat epäonnistuneensa täysin kasvatta-jina. Näissä tilanteissa heidät valtaa myöskin häpeän tunne siitä, etteivät ole kyenneet hoitamaan lapsiaan. Varsinkin romaninaisille kodin ja lasten hoitaminen on ollut tärkeä itseisarvon tunnus. Monesti he saattavat kokea häpeää myös, että ulkopuoliset saavat tietää heidän ongelmistaan. Romaneille on erityisen tärkeää säilyttää kasvonsa muun romaniyhteisön edessä.

Romanilapset on kasvatettu tiiviiseen perheyhteyteen ja he ovat riippuvaisia vanhem-mistaan. Vanhempien ja lasten joutuessa tilanteeseen, jossa heidän pitäisi luopua ydin-perheestä on perheen sisällä kaoottinen tilanne. Romanivanhempien on näissä tilan-teissa vaikea luottaa eri viranomaisiin, koska heidät valtaa pelko siitä, että menettävät lapsensa kokonaan ja heiltä viedään kaikki oikeudet lapseen. Viranomaisten olisikin hyvä tiedostaa tämä, jotta he kykenisivät auttamaan ja olemaan perheen tukena sekä antamaan juuri sellaista tietoa perheelle, joka antaisi heille ymmärrystä omista oikeuk-sista siinäkin tapauksessa, jos lapsi joudutaan huostaanottamaan tai muuten sijoitta-maan kodin ulkopuolelle. Vaikka suomen kieli on ensisijainen ja romaneiden toinen äidinkieli saattaa perheen olla vaikea ymmärtää ammatillisia ilmaisuja. On siis erittäin tärkeää keskustella asioista selkokielisesti. On pidettävä hienotunteisesti huoli, että niin vanhemmat kuin lapsi ymmärtävät heitä koskevat oikeudet ja velvoitteet. On tärkeää, ettei perhe koe oloaan ulkopuoliseksi vaan että he voivat olla osa lapsen parhaaksi tapahtuvaa toimintaa.

Näissä tilanteissa on ensisijaisen arvokasta voittaa romanivanhempien luottamus. Jos vanhemmat pystyvät luottamaan eri viranomaisiin, niin vaikeitakin tilanteita on paljon

helpompi hoitaa. Romanivanhempien on vaikea luottaa lastensuojelun viranomaisiin sekä työntekijöihin koska lähihistoriassa on ollut niin paljon väärinkäytöksiä romanilapsia kohtaan. Romanilasten pakko sulauttaminen pääväestöön vielä 60- ja -70 luvuilla lastensuojelussa on jättänyt romaneihin pelon lastensuojelua kohtaan. Olisi ensisijaisen tärkeää saada romaneiden asenteet muuttumaan näissäkin asioissa ja siihen paras mahdollinen tapa on, että romanit itse näkevät miten yhteiskunta on lastensuojelunkin osalta muuttunut. Haaste ei kuitenkaan ole yksistään romaneiden, vaan haaste on myös eri viranomaistahojen siinä, että kyetään kohtaamaan romaniperheet ilman ennakko-asenteita. Toivottavaa olisikin, että nyky- yhteiskunnassa voitaisiin asioista keskustella avoimesti ja korjata vääriä asenteita puolin ja toisin.

MURROKSEN AIKA

Romaniyhteisö Suomessa on murroksessa. Yhä useampi romanilapsi ja nuori voi pahoin. Tämä tulee väistämättä lisäämään myös työtä lastensuojelun puolella. Olisikin suositeltavaa, että yhä useampi lastensuojelun työntekijä olisi ennalta varautunut tilanteeseen, miten tulee kohtaamaan romanilapsia, -nuoria ja heidän perheitään. Näissä kohtaamisissa tulisi huomioida romaneiden erilainen arvomaailma, joka saattaa aiheuttaa hämmennystä työntekijöissä. Monesti juuri arvomaailmojen erilaisuus tuottaa ongelmia ja romanit saatetaan tulkita väärin. Siksi on tärkeää, että työntekijät olisivat tutustuneet romanikulttuuriin, jotta voisivat ymmärtää heitä paremmin.

Romanilasten joutuminen huostaanotetuksi ja sijoitetuksi on vanhemmille ja varsinkin äidille vaikea tilanne. Se menee syvälle tunteisiin ja saattaa aiheuttaa jopa riitaa tai muuta huonoa käytöstä. Tässä kysytään lastensuojelun virkailijoilta ammatillista työtettä ja ymmärrystä ettei mene mukaan negatiiviseen ilmaisuun.

Tärkeintä saada vanhemmat ymmärtämään yhteistyön mahdollisuus ja pitää huolta, että vanhemmat saavat kaiken tiedon mitä tarvitsevat ja haluavat. Molemmipuolinen kunnioittaminen ja luottamuksen luominen vaatii ammattitaitoa ja kärsivällisyyttä, sillä vanhemmat kokevat olevansa alistettuna, syyllistettyjä ja ilman mitään oikeuksia lapsensa suhteen.

Lastensuojelussa jokainen tapaus on yksilöllinen. Voihan olla, ettei yhteistyö vanhempien kanssa tule missään tapauksessa kysymykseen. Silloin lapsi tarvitsee turvallisen aikuisen. Romanilapsen kohdalla lastensuojelussa olisi hyvä ja ensisijaisen tärkeää kartoittaa lapsen lähiverkosto (isovanhemmat, tädit, sedät). Tästä lähiverkosta voisi olla suuri apu tilanteissa, kun pohditaan lapsen sijoittamista tai muuta perheen tarvitsemää tukea ja apua.

On tärkeä muistaa se, että huolimatta romanikulttuurin yhteisöllisyydestä jokainen romani on yksilö, jokainen perhe on omanlaisensa. On ehdottoman tärkeää kysyä ja keskustella asiakkaiden kanssa, vaikka perustiedot romanikulttuurista olisikin tiedossa. Perustiedot ovat hyvä päänavaus ja osoitus hyväksymisestä ja kunnioituksesta. Jotta lastensuojelun kaunis perusajatus lapsen parhaasta toteutuu, on yhteistyöllä ja yhteisen päämäärän tiedostamisella ensisijaisen tärkeä osuus.

ARVOT JA KULTTUURI

Romaneiden arvomaailma on kiinni perinteissä ja tapakulttuurissa. Tapakulttuuri on pohjana romaneiden tavalle elää, ajatella ja hahmottaa maailmaa. Romaneiden tapakulttuuri ei ole vain ulkoa opittuja tapoja vaan se on sisäistetty elämäntapa, joka ohjaa romaneita. Vaikka tapakulttuuri mukautuukin elinolojen mukaan se ei menetä kuitenkaan tärkeitä perusarvojaan.

Romaneille yhteisöllisyys on tärkeä ja keskeinen asia. Tilanteessa, jossa romanit joutuvat valitsemaan esimerkiksi viranomaisvastaanotto ajan ja lähisuvussa olevan sairauden välillä he valitsevat enemmän sairaan sukulainen tapaamisen.

Romaneille on ensisijaisen tärkeää romaniyhteisön arvostus ja siinä mukana eläminen. He eivät koe yhteiskunnan asioita niin tärkeiksi koska ovat joutuneet elämään aina yhteiskunnan laidalla eivätkä ole saaneet vaikuttaa niissä. Tämän vuoksi voi saada käsitoksen, etteivät romanit halua noudattaa yhteiskunnan laatimia sääntöjä ja normeja. Kyse ei kuitenkaan ole siitä. Romanikulttuurissa on hyvin yleistä, että asiat pohditaan ensin romanikulttuurin näkökulmasta ja sen nostamasta arvomaailmasta.

Romanikulttuuri on pääväestölle tuntematon kulttuuri, vaikka romanit ovat olleet Suomessa yli 500 vuotta. Varsinkin romanien tapakulttuuria on vierasta ja valtaväestö ei tiedä miten sen tulisi vaikuttaa heidän omaan käytökseensä.

Tilanteessa, jossa työntekijä joutuu työskentelemään romanien kanssa, on ensisijaisen tärkeää, että hän jossain määrin tutustuu romanikulttuuriin. Sen kautta hänelle hahmottuu paremmin romanien arvomaailma ja sitä kautta työntekijän on helpompi ymmärtää romani asiakasta. Romanit odottavat, että heidän kulttuuriaan kunnioitetaan ja heidät kohdataan yksilöinä. Työntekijän on, jos mahdollista luoda luottamuksellinen suhde romani asiakkaaseen, jonka kautta hänellä on paremmat mahdollisuudet onnistua työssään. Romanit ovat erittäin tarkkoja juuri luottamuksesta ennen kuin he suostuvat tekemään kunnollista yhteistyötä eri viranomaisten kanssa. Työntekijän on hyvä muistaa romaneiden olevan hyvin epäluuloisia silloin kun joutuvat asioimaan esimerkiksi lastensuojelun viranomaisten kanssa. Se ei tarkoita sitä, etteivätkö he arvostaisi tai kunnioittaisi työntekijää vaan johtuu pitkälti siitä, miten romaneita on ennen kohdeltu viranomaisten taholta.

TYÖNTEKIJÄ JA TAPAKULTTUURI

Työntekijän, joka kuuluu pääväestöön ja työskentelee romaniperheen kanssa ei tarvitse noudattaa romanien tapakulttuuria. On kuitenkin tärkeää, että työntekijä on tietoinen määrätyistä tapakulttuurin tavoista, jotta vältetään hämmästyttäviä tilanteita. Työntekijän on hyvä tiedostaa paikalla olevat eri sukupolvet sekä sukupuolet.

Palaveri tilanteissa on hyvä huomioida istumajärjestys. Romaninuori voi palaveri tilanteessa siirtää tuolia erilleen muista, jos hänen vanhempansa ovat paikalla. Tämä ei johdu siitä, että hän osoittaisi mieltään. Kyse on romanien tapakulttuurista, jota noudatetaan kaikissa tilanteissa. Romanikulttuurissa esimerkiksi tyttö ei mene istumaan samaan pöytään, jossa hänen isänsä on samoin myöskään poika ei mene istumaan saman pöytään, jos hänen äitinsä istuu siinä. Romaninuolet eivät myöskään istu toista sukupuolta olevan vanhemman romanin viereen.

Monesti palaveri tilanteissa joudutaan myöskin puhumaan asioista, joista yleensä ei romaniperheissä puhuta avoimesti johtuen häveliäisyystavoista. Romani perheessä ei ole tapana puhua esimerkiksi seksuaalisuudesta lasten ja nuorten aikana eikä eri sukupuolta olevien romanien kanssa. Tämän tapaiset keskustelut johtavat siihen, että nuori poistuu huoneesta, jossa hänen vanhempansa tai muita vanhempia romaneita ovat koska aihe on ns. hävettävä.

ROMANILAPSI SIAISHUOLLOSSA

Lastensuojelussa on hyvä selvittää romaniperheen tausta suhteessa romanikulttuuriin. Voi olla, että vaikka perhe on romaniperhe, he eivät elä täysin romanikulttuurin mukaisesti. Suomen romaneiden parissa avioliitot valtaväestön kesken ovat yleistyneet. Tämä merkitsee usein sitä, ettei romanikulttuuri ole hallitseva kyseisessä perheessä.

Silloin kun perhe elää täysin romanikulttuurin mukaisesti on myös lasten ja nuorten elämä erilaista verrattuna siihen, jos ei eletä kulttuurin mukaisesti. Romanilapset saavat jo hyvin nuorena kosketuksen tapakulttuuriin ja alkavat noudattamaan sitä varhaisessa vaiheessa ja se on osa heidän arkeaan. Vastaavasti silloin kun perhe ei elä täysin romanikulttuurin mukaan lapset oppivat vain määrättyjä tapakulttuurin asioita mutta harvoin pystyvät omaksumaan niitä omiksi tavoikseen ja ymmärtämään niiden perimmäistä tarkoitusta.

Sijoitetun romanilapsen ja nuoren kohdalla tulee huomioida juuri perhetausta, josta hän tulee. Silloin kun romanilapsi tai nuori tulee perheestä, jossa tapakulttuuri on vahva niin heille on erityisen tärkeää, että häillä on ihan omat vuodevaatteet sekä pyyhkeet. Heidät on kotona opetettu siihen, että muiden vuodevaatteita eikä pyyhkeitä käytetä vaan ne ovat henkilökohtaisia. Jos lapsi tai nuori näitä vaatii itselleen, kyse ei ole heidän oikutelustaan tai erikoisuuden tavoittelusta vaan siitä, mihin heidät on kotona kasvatettu. Romanilapset on myös opetettu pienestä asti noudattamaan puhtaussääntöjä. Romanilapset voivat huomauttaa, jos esimerkiksi astioita on penkillä tai lattialla etteivät he syö enää niistä. Romanilapset eivät myöskään halua, että heidän omia vuodevaatteitansa tai omia alus- ja päällysvaatteita pestään yhdessä laitoksen vaatteiden kanssa.

Sijoituksessa tulee myöskin huomioida romanilasten ja nuorten erilainen pukeutuminen. Tytöille on tärkeää, kun tulevat murrosikään, että he alkavat käyttämään pitkiä hameita. Pojilla vastaavasti suoriin housuihin siirtyminen on merkki alkaneesta murrosiästä. Pukeutuminen on tärkeää lapsen ja nuoren oman romani-identiteetin kehityksessä ja siksi on tärkeää, että sitä vahvistetaan myöskin silloin, kun he eivät elä tiiviisti romaniyhteisön keskellä.

Sijoituksessa oleva lapsi tai nuori, jonka toinen vanhempi ei ole romani tarvitsee erityisen paljon tukea, jotta löytää oman identiteettinsä. Yleensä lapsilla, joilla toinen vanhemmista kuuluu pääväestöön, on ongelmia siinä kumpaan ryhmään he kuuluvat. Tilanteissa, jossa lapsi tai nuori on jäänyt eron vuoksi pääväestöön kuuluvan vanhimman kanssa heillä ei välttämättä ole kunnollista kosketuspintaa romanikulttuuriin. Heille monet tapakulttuurin asiat ovat vieraita ja kaukaisia koska heidän ei ole tarvinnut niitä noudattaa. Silloin kun he ovat sijoitettuina kodin ulkopuolelle, heillä ei myöskään ole suurta mahdollisuutta päästä kosketuksiin romanikulttuurin kanssa romanisukulaisten kautta. Sen vuoksi olisi tärkeää, että sijoitetut lapset ja nuoret saisivat sijaishuoltoyksikössä mahdollisimman paljon tietoa romanikulttuurista. Heidän sijaishuoltoyksikössä

saamansa tieto madaltaisi kynnystä tutustua ja olla tekemisissä romaneiden kanssa. Tutustuminen romanikulttuuriin edesauttaisi heidän itsetuntonsa ja kaksoisidentiteettinsä kehittymistä eivätkä he kokisi ulkopuolisuutta sen vuoksi, että romanikulttuuri on heille vieras.

TUTUSTU, OTA YHTEYTTÄ, KYSY

Oikean tiedon saanti romanikulttuurista on ensisijaisen tärkeää lastensuojelun henkilökunnalle. Mitä enemmän henkilökunnalla on tietoa romanikulttuurista sitä paremmin he pystyvät auttamaan ja olemaan tukena siinä, että lapsi tai nuori löytäisi oikean suunnan omaan elämäänsä. Silloin kun lastensuojelun työntekijä tiedostaa ne alueet, joissa romanilapset ja nuoret ovat erilaisia he kykenevät ohjaamaan heitä eteenpäin ilman sitä, että heidän tulisi luopua omasta kulttuuristaan.

On ensisijaisen tärkeää, että työntekijällä on rohkeutta kysyä neuvoa silloin kun työsään kohtaa romanitaustaisen asiakkaan. Nykyisin on olemassa myös erilaisia oppaita romanikulttuurista koskien esi- ja perusopetusta sekä terveyspalveluista. Lastensuojelun parissa työskentelee nykyisin myös paljon romanitaustaisia työntekijöitä, jotka varmasti mielellään antavat tietoa romanikulttuurista, kun sitä heiltä uskalletaan kysyä.

Romaniperheentuki yksikkö yhdistys on perustettu juuri lastensuojelua varten. Olemme mielellämme käytettävissä työyhteisöiden sekä eri viranomaisstahojen toiminnassa ja konsultoinnissa, kun siihen tarvetta romanikulttuurin erityispiirteiden osalta.

Tulemme mielellämme myös kertomaan työyhteisöihin toiminnastamme. Meihin voi olla yhteydessä matalalla kynnyksellä.

LÄHTEET

Grönfors, M. (1981). Suomen mustalaiskansa. Helsinki: WSOY.

Hedman, H. (2009). Suomen romanikieli: sen asema yhteisössään, käyttö ja romanien kieliasenteet. Verkkojulkaisu. http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk8/Suomen_romanikieli.pdf

Opetushallitus, (2010) Romanilapsen kohtaaminen esi- ja perusopetuksessa

Opetushallitus, (1998) Romani ja terveyspalvelut: Opas terveydenhuollon ammattilaisille

Pulma, P. (2006). Suljetut ovet. Helsinki: SKS

Pulma, P. toim. (2012). Suomen romanien historia. Helsinki: SKS

Pulma, P. & Turpeinen, O. (1987). Suomen lastensuojelun historia. Helsinki: lastensuojelun keskusliitto

Tanner, R. & Lind, T. (2009). Käheä ääninen tyttö. Helsinki: Tammi

Vuolasranta, M. (1992). Suomi 75 Lapsi omassa ja vieraassa kulttuurissa elämysten kautta erilaisuuden arvostamiseen

Romaniperheen tukiyksikkö ry

AUTTAA, TUKEE JA OHJAA!

MARITA FRIMAN

p. 045 174 7454

VOITTO FRIMAN

p. 045 154 2920

toimisto@romaniperheentukiyksikko.fi

www.romaniperheentukiyksikko.fi

